

Livia Kardum,
*SUTON STARE
EUROPE:
EUROPSKA
DIPLOMACIJA I PRVI
SVJETSKI RAT,*

Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga,
2009., 407 str.

Prethodne godine u travnju je izdana knjiga *Suton stare Europe: europska diplomacija i Prvi svjetski rat*, kojoj je autorica Livia Kardum, rođena 1951. godine u Zagrebu. Diplomirala je na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, a doktorirala 1986. godine na istom fakultetu, gdje je zaposlena kao izvanredna profesorica na kolegijima *Suvremena politička povijest* i *Povijest diplomacije*. Uglavnom se bavi svjetskom i nacionalnom povijesti prve polovice dvadesetog stoljeća.

Ovo djelo je nastajalo više godina, kao što autorica opisuje u predgovoru. Prvi dio knjige nastaje već 1997., kada je trebao poslužiti kao literatura na Fakultetu političkih znanosti i koji se bavio samo vremenom do 1917. godine. Drugi dio sadašnje knjige koji se bavi događajima nakon 1917. godine, objavljen je 2006. godine skupa sa prethodnim izdanjem, te je s ta dva dijela sklopljena u cjelinu dobivena knjiga. Ovo izdanje Golden marketinga iz 2009. godine je ispravljeno i obogaćeno slikovnim priložima ljudi koji su stvarali tadašnju politiku i kartama na kojima je prikazano ratno stanje na bojištima po pojedinim ratnim godinama. Sama knjiga je standardnog formata i tvrdog uveza, ima 407 stranica s predgovorom i epilogom autorice, popisom literature, kazalom i kratkom bilješkom o autorici. Djelo je strukturirano u deset poglavlja podijeljenih na manje cjeline, koja su do sedmog poglavlja, tj. do 1917. godine poređana kronološkim redom, nakon kojeg se autorica vraća na događaje koji se tiču osobito zbivanjima na prostoru buduće Jugoslavije,

te političkim aktivnostima južnih Slavena i revolucijama u Rusiji. Desetim poglavljem nastavlja se sedmo i time se dovršava knjiga.

Nakon predgovora, u kojem autorica objašnjava nastanak ove knjige i razlog pisanja o Prvom svjetskom ratu, dolazi prvo poglavlje *Političko stanje u Europi i svijetu na prijelomu stoljeća* (11-36) koje opisuje promjene s kraja 19. i početka 20. stoljeća, nacionalne pokrete i različite uzroke koji će dovesti do kriza između velesila, što će rezultirati političkim odlukama koje će dovesti do Prvog svjetskog rata.

Drugim poglavljem *Velike predratne krize* (37-78) autorica opisuje krize, posebno marokanske, koje su dovele do neposrednog izbijanja rata, ali koji se naporima političara sukobljenih strana odgađa do konačnog poticaja koji će rezultirati međusobnim sukobom, te ratove na Balkanskom poluotoku koji još više zatežu odnose između velesila. Opisuje se i atentat na Ferdinanda Habsburškog koji će dovesti do austrijskog ultimatumu Srbiji, koja to ne prihvaća te nastavlja provođenje plana Velike Srbije, što će se iskoristiti za izbijanje najvećeg svjetskog sukoba do tada.

U sljedećem poglavljju *Ratni planovi i procjene* (79-96) se donosi pregled planova osvajanja i obrane Antante i Centralnih sila, njihova vojna moć i politika zemalja koje nisu pripadale nijednom velikom taboru.

Četvrtim *Početak rata* (97-108), petim *Ratna godina 1915.* (109-150) i šestim poglavljem *Ratne godine 1916. i 1917.* (151-192) prati se tijek rata, ratne operacije i inicijative, te politika velikih sila u vrijeme tih godina. Daje se opis tijekom velikih bitaka i otvaranja novih bojišnica te odgovornih političara i vojskovođa koji će utjecati na daljnji razvoj rata.

Sedmo poglavlje *Mirovni pokušaji i inicijative* (193-260) bavi se pokušajima raznih pojedinaca koji, nakon iscrpljujućih godina rata, pokušavaju sklopiti mir. Pritom se ističe mirovna inicijativa Karla I. preko Sixta Burbonskog.

Osmo poglavlje *Južni Slaveni za vrijeme rata* (261-292) ne prati kronološkim slijedom prethodna poglavlja, nego se vraća u vrijeme početka Prvog svjetskog rata i opisuje politiku hrvatskih emigranata i srpskih političara do kraja rata i njihovom stremljenju prema najprihvatljivijem političkom ustroju države Južnih Slavena nakon završetka sukoba.

Deveto poglavlje *Zbivanja u Rusiji 1917. i 1918.* (293-344) također ne prati slijed prvih sedam poglavlja već se bavi zadnjim dvjema godinama rata, kada se zbivaju ratni porazi Rusije, što će biti zadnji poticaj za revolucionarna zbivanja koja će na kraju dovesti boljševike na vlast, koji će nakon dugotrajnih pregovora potpisati mir u Brest-Litovsku 1918. godine.

Završnim desetim poglavljem *Završetak rata* (345-384) autorica razlaže konačni kraj Prvog svjetskog rata. Prati posljednje velike

bitke koje dovode do poraza Centralnih sila i njihovim prihvaćanjem primirja. Zadnja velesila koja prihvaća uvjete primirja je Njemačka, čime se okončava Prvi svjetski rat te su time stvoreni preduvjeti za konferenciju mira u Parizu, na kojoj će se presuditi gubitničkim silama i postaviti takvo stanje da će za dvadesetak godina izbiti Drugi svjetski rat.

Knjiga završava autoričinim epilogom u kojem kratko objašnjava posljedice Prvog svjetskog rata i mirovnih konferencija te daljnji tijek politike Europe do stvaranja preduvjeta za novi veliki svjetski sukob. Djelo je opremljeno popisom literature koju je autorica smatrala relevantnom za buduće proučavanje razdoblja početka dvadesetog stoljeća. Djelo također ima i kazalo u kojem su navedena imena glavnih političkih aktera koji su djelovali u tom vremenu. Na samom kraju je i kratka bilješka o autorici u kojoj je opisan njezin akademski život.

Autorica ove knjige je vrlo dobro prikazala političku povijest Prvog svjetskog rata, koncentrirajući se na prilike u Europi i SAD-u, usput se dotičući i vojnih akcija koje su bile presudne za pojedine političke odluke. Objašnjenjima u samom tekstu o pojedinim političarima, koji su poslije Prvog svjetskog rata izgubili utjecaj ili nisu toliko poznati kod nas, autorica nas na poučan način upoznaje s njihovom prošlošću, karakteristikama i samom djelovanju. Zastupljenost Centralnih sila i Antante je podjednaka te je time postignut pravi omjer i učinak, jer ne naginje nijednoj zaračenoj strani. Na takav način daje vrijedne doživljaje njemačkih i austro-ugarskih političara te njihovih nastojanja u sklapanju mira.

Također je interesantno i njezino bavljenje pitanjem Južnih Slavena, tj. politikom hrvatskih i srpskih političara koji su utjecali kreiranjem politike velesila prema budućem pitanju odcjepljenja od Austro-Ugarske i stvaranja nove države. Uzroci i tijek revolucija u Rusiji su također obrađeni, makar za tadašnju vojnu situaciju ti događaji nisu bili od presudne važnosti, ali u kasnijim godinama će se pokazati kao sudbonosni, ne samo za Europu, već za cijeli svijet.

Lako čitljiv stil pisanja i dobra konstruiranost knjige omogućuje čitatelju praćenje događanja s razumijevanjem, što se odnosi i na čitatelje koji nisu stručnjaci za ovaj dio povijesti. Zbog kvalitetne i pristupačne obrade teme, ova knjiga je korisna stručnoj javnosti i studentima koji se bave politikom Prvog svjetskog rata.

— Ivor Škrinjar [povijest]

Pro Tempore

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 8/9, 2010.-2011.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti
godina VII, broj 8-9, 2010-2011.

Glavni i odgovorni urednik
Filip Šimetin Šegvić

Počasni urednik
André Burguière

Uredništvo
Tomislav Brandolica, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Filip Šimetin Šegvić,
Nikolina Šimetin Šegvić, Stefan
Treskanica

Urednici pripravnici
Marta Fiolić, Kristina Frančina, Sanda
Vučićić

Redakcija
Tomislav Brandolica, Marta Fiolić,
Kristina Frančina, Marko Lovrić,
Andreja Piršić, Nikolina Šimetin Šegvić,
Filip Šimetin Šegvić, Stefan Treskanica,
Sanda Vučićić

Tajnica uredništva
Martina Borovčak

Recenzenti
dr. sc. Damir Agičić
dr. sc. Ivo Banac
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Ivan Botica
Miodrag Gladović, d.i.e.
dr. sc. Borislav Grgin
dr. sc. Mirjana Gross
dr. sc. Željko Holjevac
dr. sc. Nenad Ivić
Branimir Janković, prof.
dr. sc. Bruna Kuntić-Makvić
mr. sc. Hrvoje Klasić
dr. sc. Isao Koshimura
dr. sc. Mirjana Matijević Sokol
dr. sc. Hrvoje Petrić
dr. sc. Radivoj Radić
Danijel Rafaelić, prof.
dr. sc. Drago Roksandić
dr. sc. Relja Seferović
dr. sc. Boris Senker
Marina Šegvić, prof.
dr. sc. Božena Vranješ-Šoljan

Lektura i korektura
Marta Fiolić
Ana Jambrišak
Vedrana Janković
Nikolina Kos
Marko Pojatina
Tihomir Varjačić
Tajana Vlaisavljević

Dizajn i priprema za tisak
Tomislav Vlainić
Lada Vlainić

Prijevodni s engleskog jezika
Tomislav Brandolica
Jelena Krilanović
Tina Kužić, prof.
Marko Lovrić
Marija Marčetić
Judita Mustapić
Andrea Pečnik
Marko Pojatina
Prijevodi s njemačkog jezika
Sara Katanec
Mirela Landsman Vinković
Azra Plićanić Mesić, prof.
Filip Šimetin Šegvić
Prijevodi s francuskog jezika
Marta Fiolić
Tea Šimičić
Marina Šegvić, prof.
Mihaela Vekarić
Prijevodi sa slovenskog i srpskog jezika
Krešimir Matešić
Prijevodi s talijanskog jezika
Marina Šegvić, prof.

Izdavač
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb

Tisak
ZT ZAGRAF

Naklada
Tiskano u 300 primjeraka

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim
radovima izražavaju isključivo stavove
autora i ne predstavljaju nužno stavove
i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financijski su
omogućili:
Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu,
DTM GRUPA d.o.o.,
NARCOR d.o.o.,
TRANSPORTI KRAJAN d.o.o.,
HEMA d.o.o.,
KEMOKOP d.o.o.,
EUROGRAF d.o.o.,
Privatne donacije: S. S., M. F., prof.
dr. Drago Roksandić, Marko Lovrić,
Filip Šimetin Šegvić, Nikolina Šimetin
Šegvić, Tomislav Brandolica.

Redakcija časopisa Pro tempore svim
se donatorima iskreno zahvaljuje na
financijskoj podršci!
Redakcija se također posebno
zahvaljuje gospodinu Zlatku Ožboltu,
dia na trudu i pomoći. Zahvaljujući
njemu, put do izdavanja ovog broja
bio je mnogo lakši. Gospodinu Zoranu
Ivankoviću isto tako dugujemo veliku
zahvalu što nam je izašao u susret
prilikom tiskanja časopisa.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva:
Klub studenata povijesti - ISHA
Zagreb
(za: Redakcija Pro tempore),
Filozofski fakultet
Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:
pt.redakcija@gmail.com
phillip.simetinsegvic@gmail.com